

Människovärde

NR 2/2019

Samvetsfrihet en viktig fråga för Sverige

Nyhet

SIDA 3

Sans och balans i abortdebatten

Intervju

SIDA 6

Intervju med Jörgen Olson angående barnmorskemålen

Debatt

SIDA 7

Yttrandefriheten och abortfrågan

Bilden på framsidan visar Monika Severin, Brita Storlund och Cecilia K. Björfjell under seminariet om samvetsfrihet i maj.

Till våra medlemmar och understödjare!

Vi vill gärna skicka information till dig via mejl. Skicka din e-postadress till info@manniskovarde.se eller ring 018-12 93 00.

För varje människas unika och okränkbara värde

Människovärde vill verka för en ökad respekt för människovärdet, i synnerhet i livets början och dess slut, samt vara en arena för en konstruktiv etisk dialog i frågor som rör människovärdet.

Människovärdes arbete vilar på *den kristna värdegrunden* att allt mänskligt liv är lika mycket värt från befruktning till en naturlig död och på *människovärdesprincipen*, idén om människans unika och okränkbara värde oberoende av personliga egenskaper och funktioner i samhället.

Ledare

Stå med oss i kampen för samvetsfrihet

Snart har det gått två år sedan barnmorskemålen lämnades in till Europadomstolen och i skrivande stund har ännu inget besked kommit om målen tas upp till prövning. Varför det dröjer så länge är svårtolkat, men man kan anta att ärendet är prekärt.

Samvetsfrihet för barnmorskor och vårdpersonal är viktigt. Media i Sverige har fått styra mycket av vad folk tänker i frågan och ordet "samvetsfrihet" är det många som undviker att använda. För att utbilda och informera anordnade vi därför ett seminarium i början på maj. I denna utgåva kan du läsa om de intressanta föredrag som hölls och en intervju med Jörgen Olson, juridiskt

ombud i barnmorskemålen. Alla föredrag och intervjuer kan ses på YouTube eller på vår hemsida, www.manniskovarde.se.

Vi skriver också om abort och den senaste tidens abortdebatt, som varit bortom all vett och sans. Falska anklagelser har haglat och attackerna varit ursinniga. I en demokrati måste man få ha olika åsikter även i abortfrågan.

Cecilia K. Björfjell, koordinatör

människovärde

Tidning till stödmedlemmar och understödjare utgiven av föreningen Människovärde

Kontakt: Axel Johanssons gata 6 • 75450 Uppsala
018-12 93 00
info@manniskovarde.se • www.manniskovarde.se

Ansvarig utgivare:
Cecilia K. Björfjell
cecilia@manniskovarde.se
Layout: DJESIGN
Tryckeri: Hallvigs
Utgåvor: 4 ggr/år

Människovärdes styrelse:
Monika Severin, ordförande,
Anna Jakobsson, Sarah
Havneraas, Emelie
Rynningsjö och Rhode
Widberg

Gåvor till Människovärde:
Bankgiro: 5219-0238
Swish: 123-147 13 41

Sans och balans i abortdebatten

I Sverige utfördes närmare 36 000 aborter under 2018 enligt den senaste statistiken från Socialstyrelsen. Ingen statistik förs på orsakerna, förutom vid sena aborter efter graviditetsvecka 18. Den visar att 71 procent av de sena aborterna sker på grund av fosterskador eller kromosomavvikelser, drygt 27 procent på grund av sociala problem, och precis som tidigare drygt 1 procent på grund av fysisk eller psykisk ohälsa hos mamman.

Anledningarna till övriga aborter kan man bara spekulera i, men en oplanerad graviditet som inte passar in i livssituationen är antagligen en. Förväntningar från omgivningen kan också spela in. I MRO-podden (avsnitt 3) har Nasrin Sjögren öppenhetligt berättat hur hon blev pressad av sin dåvarande partner att genomgå en abort. På sjukhuset träffade hon en annan kvinna som gjort abort av rädsla för att mannen skulle lämna henne. Det ironiska för båda var att när aborterna väl var genomförda ville de inte ens ha sina män längre, så i ett försök att rädda en

relation hade aborten istället skadat den.

En ofta bortglömd grupp är de män som faktiskt hade velat ta ansvar och låta barnet födas, men som inte fick det. Enligt en studie från Lunds universitet från 2018 kan abort vara traumatisk även för män, även i de fall där de stöttat kvinnan i hennes beslut. En känsla av maktlöshet var vanlig hos de intervjuade männen. En hade till och med haft självmordstankar efteråt. En annan berättade att han med sin mun sade att aborten var ett rätt beslut, trots att han innerst inne kände att det var fel.

Vi på Människovärde vill arbeta för ett starkare rättsskydd för de ofödda, en minskning av de höga aborttalen och goda alternativ till abort. Det viktigaste för att nå detta mål är att förändra värderingar i samhället gällande det ofödda barnet, så att det ses som en människa med fullt människovärde och rätt till liv. Vi vill informera och utbilda, så att debatten kring abort kan föras sant och sakligt. Liksom vid andra frågor

måste det vara tillåtet i en demokrati att ha olika åsikter även angående detta. Jämförelse med nazister eller att raljera om att abortera abortmotståndare retroaktivt är inte seriöst. De senaste veckornas drev mot riksdagsledamot Lars Adaktusson (KD) har saknat all sans och balans.

Kvinnans rätt till sin kropp är självklar oavsett var man står i abortfrågan. Men i debatten används det som återkommande slagord, och man undviker genomgående att ens reflektera över det faktum att barnet rent medicinskt är en egen kropp med eget DNA redan från befruktningen. Abort är heller ingen mänsklig rättighet enligt internationella deklarationer. Abort släcker ett liv, och rätten till liv är den mest fundamentala rättigheten enligt både FN och Europakonventionen.

Vår vision är att både kvinnor och män själva skulle välja att skydda sina svagaste, vilka saknar en egen röst. Låt oss resonera utan att sjunka till falska beskyllningar och ren vuxenmobbing.

Text: Brita Storlund, kommunikatör

Samvetsfrihet är en mänsklig rättighet

I början på maj arrangerade Människovärde ett seminarium om samvetsfrihet. Barnmorskan Linda Steen var en av talarna och TBN Nordic fanns på plats och filmade. Här följer en sammanfattning över de föredrag som hölls under dagen.

Samvetsfrihet handlar om stora frågor

JÖRGEN OLSON, advokat/juridiskt ombud i barnmorskemålen

Samvetsfrihet för barnmorskor handlar om att slippa delta i utsläckandet av ett liv. I debatten trivialiseras samvetsfrihet ofta med argument som "jag vill inte arbeta på måndagar", men i verkligheten handlar det om mycket större saker än så. Till saken hör att abortlagstiftningen är utformad så att det enbart är läkare som har behörighet att utföra aborter. Detta gäller fortfarande, trots att medicinska aborter blivit vanligare. Eftersom lagtext är kortfattad, kan man backa till förarbetena. I förarbetet till abortlagstiftningen framgår tydligt att samvetsfrihet är självklar. Detta har även bekräftats vid uppföljningen av abortlagen 1983, och samvetsfrihet ansågs då så självklart att man inte behövde uttrycka det i lagtext. Än idag finns inget som skulle ha ersatt detta.

Samvetsfrihet har heller inte varit något problem fram till år 2010, då kompetensbeskrivningen för barnmorskor ändrades, och policyn blev att alla barnmorskor ska ha en viss inställning till abort. Kompetensbeskrivningen har i praktiken börjat väga tyngre än förarbetet till abortlagen, trots att Sveriges Kommuner och Landsting inte stiftar några lagar. Hierarkiskt befinner sig alltså kompetensbeskrivningen på lägre nivå än lagtext.

Enligt den internationella etiska koden för barnmorskor ingår samvetsfrihet.

Dock togs den bort från Sverige år 2012. Europakonventionens artikel 9 tillerkänner var och en samvetsfrihet. Resolution 1763, som antogs av Europarådet, är tydlig med att samvetsfrihet för barnmorskor gäller. Europarådet är större än EU, och Europakonventionen är överställd svensk lag. Detta är Sverige naturligtvis helt medveten om.

Samvetsfrihet är en mänsklig rättighet

LINDA STEEN, barnmorska

Redan som barn präglades Linda Steen av skolans FN-dagar som återkom varje

oktober. Rätten till liv satte sig på ett särskilt sätt, och de mänskliga rättigheterna blev en styrka i hennes liv när hon under en tid utsattes för mobbning på grund av sin kristna tro.

Steen utbildade sig till barnmorska och längtade efter att få jobba med sitt drömyrke, att få bota, lindra, hjälpa och rädda. Under första terminen fick de lära sig allt om fostrets utveckling under graviditeten. Andra terminen var emellertid allt tal om detta som bortblåst. Då undervisades de om abort, vilket benämndes som "kvinnohälsa". Ellinor Grimmarks namn förekom som ett negativt exempel. Steen trodde att det skulle vara enkelt att slippa delta i abortverksamhet, eftersom hon ville jobba på förlossningsavdelning och BB. På förlossningsavdelningar utförs endast sena aborter efter graviditetsvecka 18 och totalt görs i hela landet ungefär en sen abort per dag uppdelat på samtliga förlossningsavdelningar. Men p.g.a. en gemensam policy i regionen, vägrade man ändå anställa henne, för att hon inte ville delta i abortverksamhet. Man menade också att hon hade åsikter som man inte kunde stödja.

I Norge tillhör Steen en minoritet som åberopar samvetsfrihet, men där säger man att "här behöver inte alla göra likadant, för vi samarbetar". I Sverige menar man istället att samarbete betyder att alla gör likadant. Regionerna verkar inte vilja respektera mänskliga rättigheter. Och man ställer sig frågan, vem är det egentligen som tvingar sin åsikt på vem?

Samvetsfrihet till mig men inte till dig

ROLAND POIRIER MARTINSSON,
doktor i filosofi

Samvetet är en känsla för vad som är rätt och fel, vilket leder till en handling eller att man avstår. Man kan gå emot sitt samvete, men då beror det mer på bristande karaktär än bristen på samvete. Martinsson ställde frågan om moral grundar sig på något objektivt, och om ett moraliskt påstående kan vara sant eller falskt. Eller är moral något subjektivt som är format av bland annat kultur? Åtminstone i Sverige har vi ett subjektivt synsätt på moral.

Tidigare var det kyrkan som slog vakt om moralen i Sverige, och förknippades med den politiska makten. Enligt Martinsson har Svenska kyrkan alltid varit politiserad, numera till vänster, men tidigare till höger. Vartefter arbetarrörelsen växte, ledde det till en subjektiv syn på samvete eftersom arbetarrörelsen var i konflikt med den dåvarande högerstyrda statskyrkan.

I frågan om samvetsfrihet är det kopplingen till abortfrågan som är känslig och inte själva samvetsfriheten. Skulle det exempelvis handla om poliser som inte vill delta i utvisningar av asylsökande skulle den allmänna opinionen vara en annan. Det är alltså kontexten som avgör om man är för eller emot samvetsfrihet, vilket leder till inkonsekvens. Är det en fråga som går i linje med min egen subjektiva syn på moral är man för, annars inte. Martinsson menade att läkare kommer att beviljas samvetsfrihet ifall eutanasi skulle bli lagligt. Läkare är en röststark grupp som kör finare bilar, vilket inte ska underskattas, påstod han och drog ner skrattsalvor.

Samvetsfrihet är möjligt även i Sverige

HÅKON BLEKEN, norsk advokat

Hösten 2018 vann Håkon Bleken ett mål om samvetsfrihet i Norges högsta domstol. Även om han till vardags arbetar med affärsjuridik, tog han sig an målet eftersom han anser att frågan om samvetsfrihet är principiellt viktig. Samvetsfrihet är inte en fråga enbart för kristna. Även feminister som generellt sett är emot samvetsfrihet för barnmorskor, har samvete och behöver samvetsfrihet. Samvetsfrihet handlar inte enbart om abort, men blir ett känsligt ämne på grund av det moraliska dilemmat kring abortfrågan. Samvetsfrihet är fundamental för den mänskliga integriteten. Det är ett grovt övergrepp att tvinga någon att agera mot sitt samvete. Det är generellt i debatten inte "min" samvetsfrihet som är problemet, utan "din".

Det är arbetsgivare som dikterar kontrakten vid arbetsförhållanden, och arbetstagaren har lojalitetsplikt gentemot arbetsgivaren. Så hur ska man då dra gränsen? Det är när det börjar handla om intolerans för ståndpunkter som problem uppstår. De arbetsrättsliga instrument som kan användas är att arbetstagarens integritet och värdighet måste tillvaratas, och att arbetsgivaren har en omsorgsplikt.

Bleken tror inte att samvetsfrihet för barnmorskor skulle vara omöjligt i Sverige. Han jämförde med Norge, där många läkare valt att avstå omskärelse av pojkar genom samvetsklausul. Frågan har dock lösts tack vare den privata marknaden. Jämfört med Sverige ser Norge exemplariskt ut, men Bleken menar att det inte är helt problemfritt kring frågan om samvetsfrihet där heller. Dock kvarstår faktum att man i Norge har rätt till arbetslöshetsunderstöd, om man är arbetslös på grund av att man tackat nej till ett jobb där abort ingår.

Samvetsfrihet existerar inte i diktaturer

PER EWERT, direktor för
Claphaminstitutet

Samvetsfrihet är en fråga om demokrati och mänskliga rättigheter enligt både FN:s artikel 18, och Europakonventionens artikel 9. Europakonventionen är också svensk lag. Rätten till liv, vilken kränktes av både nazismen och kommunismen under andra världskriget, är numera fastslagen i internationella dokument. Och i den rätten ingår inte rätten att ta ett liv. Europarådets Resolution 1763 är tydligast av alla dokument om samvetsfrihet. Den fastställer att ingen får diskrimineras på grund av att man inte vill delta i att avsluta mänskligt liv, vare sig det gäller abort eller eutanasi.

Enligt yrkesetiken i det internationella läkarförbundet World Medical Association (WMA) har läkare rätt att avstå från abortverksamhet om man har samvetsbetänkligheter. I svenska journalistavtalet ingår samvetsfrihet, och värnpliktiga har rätt till vapenfri tjänst. Samvetsfrihet är vanlig i västerländska demokratier, och vad gäller samvetsfrihet för barnmorskor är Sverige ett undantag. Diktaturer som exempelvis Kina, Iran och Saudiarabien saknar samvetsfrihet. I dessa länder är det helt enkelt staten som bestämmer, och denna grupp vill Sverige vanligtvis inte tillhöra.

Föredrag och intervjuer från seminariet finns att se på Människovärdes egen YouTubekanal.

“Rättslöst läge i Sverige för barnmorskorna”

Människovärde har mött Jörgen Olson som är ett av de juridiska ombuden i barnmorskemålen.

Jörgen, du är advokat och juridiskt ombud för Linda Steen och Ellinor Grimmark, vill du berätta lite varför tar ni barnmorskemålen vidare till Europadomstolen?

Ja, det finns två svar på det. Det ena är att nu har vi uttömt de rättsliga möjligheterna i Sverige och nästa instans för att ta det här vidare är då helt enkelt Europadomstolen. Svar två är att rättsläget som det är nu för Linda och andra som kan befinna sig i liknade situationer, eller har ambitioner som hon har, befinner sig i ett rättslöst läge i Sverige. Det är ytterst otillfredsställande, och det är för att vinna klarhet i den frågan som vi går vidare helt enkelt.

Vad tar ni upp i ert klagomål till Europadomstolen?

Ja, vi menar att arbetsdomstolen till lika med de tidigare domarna i tingsrätten har inte korrekt tillämpat den lagstiftning som då måste, och det dömmande som måste baseras i Europakonventionen om mänskliga rättigheter. Man har jämställt tjänstemannaprodukter i Sverige och till och med ställt dem framför konventionen själv, och anser att det ska ha större betydelse. Det är ytterst otillfredsställande att det har ägt rum på det här sättet.

Vad kan resultatet bli om Europadomstolen beslutar att Sverige kränkt Europakonventionen?

Ja, det blir ju en ändring dels i det här utslaget för Linda och för de andra berörda så blir det ju en ändring, och då ska svenska myndigheter och domstolar verka i enlighet med det.

Men det är ju inte bara i de här enskilda målen för de personer som är direkt berörda av det, utan även för andra personer som har liknande ambitioner, så då räknar ju vid med att det här kommer öppna en dörr.

Hur har processen varit i Sverige?

Den har varit krånglig. Vi tycker väl att man märker att domstolar har en svårighet, en obenägenhet att gå utanför det rättsliga området i Sverige och tillämpa europarättsliga regler. Det får jag väl säga som svensk jurist så har det inte varit det naturliga steget för mig heller. Det är en tillvägningsprocess, men det finns ett behov av att göra det. För vi menar när man exempelvis från Arbetsdomstolens sida har inordnat begreppet samvetsfrihet i religionsfrihet, och avdömt hela målet utefter att detta skulle röra sig om religionsrättslig frihet. Då har man missat målet. Samvetsfrihet är en separat rättighet och skall behandlas separat. Det är särskilda rättigheter som gäller just det. Det har man missat. Det hoppas vi få upprättelse för och återinfört i Sverige, som det varit tidigare.

Vad hoppas du på framåt?

Att det inte bara ska juridiskt återinföras, utan att det i praktiken också skall få en klar och tydlig effekt. Att man helt enkelt följer och rättar sig efter vad ett sådant domslut från Europadomstolen skulle kunna betyda.

Yttrandefriheten ska inte användas för att tysta meningsmotståndare

I valtider är det inte ovanligt att svåra frågor slängs in i debatten likt vedträn på elden för att höja temperaturen, och som ett sätt att pressa politikerna till att tala klarspråk och bekänna färg. Intentionen kan givetvis vara av godo när det syftar till att hjälpa väljarna att bena ut olikheter partierna emellan, men under valrörelsen inför EU-valet fick vi se exempel på en ny slags bottennivå när det gäller debattklimatet i Sverige.

Abortfrågan kom att prägla mycket av debattutrymmet, men med ständigt fokus på att hänga ut och stigmatisera personer, snarare än att hantera sakfrågan på det seriösa och sakliga sätt den i likhet med andra viktiga frågor förtjänar. Ett exempel var det aggressiva mediedrev som fördes mot Lars Adaktusson. Han hängdes ut och benämndes negativt som abortmotståndare för att han, som han själv beskriver det, röstat utifrån perspektivet att abortfrågan inte hör hemma på EU-nivå. Att begreppet abortmotståndare egentligen inte är en särskilt meningsfull beskrivning då alla som inte är för abort fram till födelseögonblicket är abortmotståndare i någon mening, bara efter olika tidpunkter i graviditeten, var heller inget som verkade bekymra dem som medverkade i drevet.

Ett annat exempel var slutdebatten mellan de svenska EU-toppkandidaterna. Då var det istället Kristdemokraternas Sara Skyttedal som blev hårt ansatt i tv-studion av bland andra Socialdemokraternas Heléne Fritzon, som pressade henne att välja mellan Lars Adaktusson och "aboträtten". Sådana barnsliga utfall borde vara under politikernas värdighet. För åhörarna hade det varit mera meningsfullt om Skyttedal istället hade fått tala till punkt och utveckla sitt resonemang. Många gånger verkar man vilja ge sken av att alla partier som på något sätt vill begränsa abort måste betraktas som reaktionära och kvinnofientliga, trots att alla riksdagspartierna står bakom rådande abortlagstiftning som på intet sätt innebär fri abort, utan en reglerad sådan.

Sverige har redan en av de mest liberala abortlagarna i Europa, och sticker på så sätt ut rejält både i abortfrågan och i frågan om samvetsfrihet. I den allmänna debatten klassificeras ofta personer som kvinnoförtryckare och högerextremister om de förespråkar mer restriktiva abortlagar, likt de som råder i våra grannländer, vilket ter sig både motsägelsefullt och anmärkningsvärt.

Foto: EPP

Det blir mycket problematiskt att i ett andetag tala varmt om den mångfald man vill ska vara rådande i det öppna svenska samhället, för att i nästa andetag personligt angripa och ond-göra sig över de personer som inte delar ens egen hållning i exempelvis abortfrågan. Det blir ett missljud i ett demokratiskt samhälle. Men tyvärr är det inte sällan som debatter får styras av just känslolag argument och personliga påhopp. Den tystnadskultur som breder ut sig i samhället, som ett resultat av att man inte anses ha "rätt" åsikt i vissa frågor, är bekymrande och riskerar att undergräva och i värsta fall omdefiniera själva demokratibegreppet. Yttrandefriheten är en grundpelare för att skydda demokratin, och ska inte användas för att tysta meningsmotståndare.

Redaktionen

När du läst klart den här tidningen
ge den gärna vidare till någon annan!

FÖRSÄKRAD VS FÖRTVIVLAD

Vi ser till att ert företag har rätt försäkring!
www.fkomp.com | 018-37 01 45

FÖRSÄKRINGS
kompetens

Försäkringskompetens är försäkringsförmedlare med stor erfarenhet inom företagsförsäkring och riskhantering